

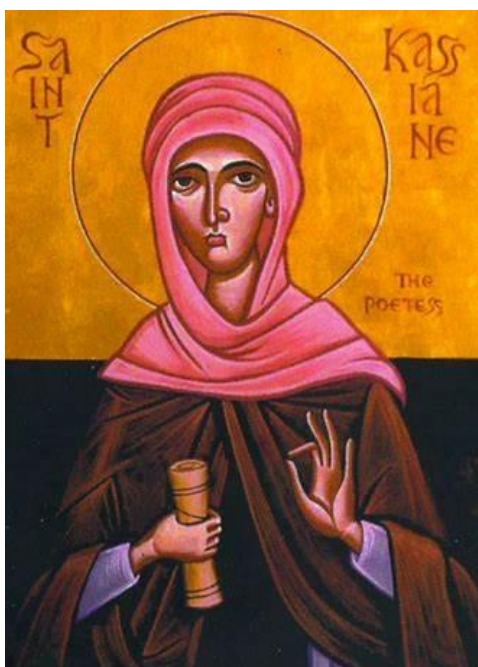

Pel Dia de la Dona Treballadora

Si penses en persones que van escriure música, quins noms et venen al cap? Probablement Mozart, Vivaldi, Haydn... Si et centres en l'àmbit del món coral? A mi se m'acudeix Manel Oltra, Francesc Vila, Joan Just ... Potser al principi costa veure que tenen totes aquestes persones en comú, però en pocs segons t'adonaràs que tots són homes. Durant mil·lennis el món ha estat dominat per homes, així que no és d'estranyar que el món de la música també ho estigués.

Però no hi ha hagut compositoras al llarg de la història? Oi tant que n'hi ha hagut. El que passa és que no les hem conegut mai. Les dones compositoras han estat presents des dels inicis de la música; tanmateix, han tingut un camí molt més llarg per arribar a recollir el mateix reconeixement que els seus companys homes. En commemoració pel dia de la dona treballadora, us fem un recull de compositoras que van treballar molt per crear les seves obres musicals i que tot i el seu context social van ser referents musicals.

Cassiana de Constantinoble (810-867)

Kàssia va ser una poetessa i compositora, nascuda a Constantinoble, a l'època de l'Imperi Romà d'Orient. Era considerada una potencial muller per l'emperador del moment, Teòfil, però tot i que es va quedar meravellat per la seva bellesa, no la va escollir perquè ella va replicar-li. És la primera compositora de la qual es conserven les seves obres, al voltant de cinquanta, amb la notació musical. Va escriure més d'una trentena d'himnes que encara s'utilitzen a la litúrgia, quaranta-set himnes breus d'oració o troparis, a més de 789 versos de caràcter profà. Va ser una dona molt activa, ja que sobre l'any 843 va fundar un convent i es va convertir en l'abadessa. La seva obra més famosa és l'Himne de Kassiani, cantat a les matines de

Dimecres Sant i basat en l'Evangeli de Lluc. Les seves composicions són les úniques d'autoria femenina que es van publicar al Triodion de Venècia l'any 1601 i l'única dona mencionada al catàleg d'himnes compilat per N. Kallistos al segle XIV.

Hildegarda de Bingen (1098-1179)

Hildegarda és una de les personalitats més fascinants i multifacètiques de l'Occident Europeu. Se l'ha considerat com una de les dones més influents a la baixa edat mitjana. Nascuda en una família noble, va entrar en un convent amb només vuit anys, ja que els seus pares ho havien promès abans de néixer ella. Va esdevenir abadesa molt jove i va poder fer diversos viatges de peregrinació, en els que criticava la corrupció del clergat i l'heretgia dels càtars. De Bingen va compondre setanta-vuit obres, agrupades a la *Simfonia de l'harmonia de les revelacions celestes*. Va fer música innovadora pel seu temps. Mentre el cant gregorià es desenvolupa en una sola octava, les composicions d'ella ho fan en dues. A posterior s'ha sabut que Hildegarda componia cants i melodies religioses sense

cap formació musical específica, per tant, el seu llegat musical és fruit de la seva formació autodidàctica. És un personatge peculiar en la història antiga. Proclamava la igual dignitat entre homes i dones, com també va lluitar per la dignitat dels oprimits. Tot i que va caure en alguns prejudicis misògins propis de la seva època. Hildegarda predicava una teologia en femení i amb simbologia femenina. Sobre la sexualitat també tenia un punt de vista femení i positiu, d'ella tenim la primera descripció de l'orgasme.

Francesca Caccini (1587 – 1640)

Francesca Caccini, més coneguda com La Caccina, va ser una compositora, cantant, professora de música i poetessa de començament del Barroc. Se la recorda per ser una de les primeres a compondre òperes quan el gènere encara estava naixent. Filla de Giulio Caccini, també compositor de l'època, van traslladar-se a Florència on va iniciar una gran activitat com a compositora i cantant al costat del seu pare. A la cort dels Medici va arribar a

cobrar més que ell, és més, va ser la música millor pagada de tots. Va ser la primera dona a escriure una òpera i la seva fama se'n va estendre més enllà de les fronteres italianes. És autora de cinc òperes, entre elles *La Liberazione di Ruggiero dall'Isola d'Alsina* (1625); obres religioses, vocals i instrumentals de les quals es conserven algunes a la publicació de 1618 amb el nom de *Musiche delle libro del prim Il*. Sabia tocar la guitarra, el llaüt, l'arpa i el piano, a més a més ensenyava cant, interpretació musical i composició. Molts l'anomenaven la "Monteverdi de Florència".

Elizabeth Jaquet de la Guerre (1665- 1729)

Elizabeth va néixer en una família de músics de París. Els seus germans Nico, Pierre i Anne es van dedicar a la composició mentre el seu pare era organista de l'església l'Île de Saint-Louis. Només amb cinc anys la van presentar a Lluís XIV, fent un concert, el rei es va quedar tan impressionat que la va anomenar "la Petite Marevella". Immediatament, va esdevenir la protegida per madame de Montespan, la bonica "Athenais", qui va pagar la seva educació. A París donava classe i componia i l'any 1687 va publicar el seu Premier Livre de Pièces de Arriette. Va viure un llarg silenci professional a causa del seu divorci i la pèrdua del seu fill, però va tornar al 1707 explorant els gèneres de la sonata i la cantata. L'any 1715 publica la seva última gran obra, *Cantates françaises*.

Marianne Von Martinez (1744- 1812)

Natural de Viena, Marianne va ser contemporània de Haydn, Mozart i Beethoven. Les seves obres s'estrenaven alhora que les dels seus companys de professió. Joseph Haydn li va fer classes de piano i Nicola Porpora, professor d'aquest últim, també li ensenyava cant. Se la va arribar a comparar amb C.F.E Bach, fill de Johan Sebastian Bach, per la seva destresa al clavicèmbal. Va arribar a ser acceptada a L'Accademia Filarmonica di Bologna l'any 1773. Gran part de la producció de les seves obres la componen peces per a veu, que estaven pensades perquè les interpretés ella mateixa, fet que evidencia la seva gran capacitat vocal, ja que contenien passatges amb grans salts vocals i trinos. Encara que la seva

carrera va ser pletòrica i activa, la seva obra mai ha estat molt valorada, probablement per la constant comparació amb els genis musicals de la seva època.

Clara Schumann (1819-1896)

Clara va ser una de les grans concertistes del segle XIX i la seva carrera va ser clau per la difusió de les composicions del seu marit Robert Schumann. Quan tenia cinc anys encara no sabia parlar, perquè la seva mare era sorda i no l'havia pogut ensenyar. En canvi, va aprendre a tocar el piano. Amb onze anys ja va escriure el seu primer lied. Clara es va dedicar a tocar als millors teatres de tota Europa per poder mantenir al seu marit i al seu fill. Tenia la mateixa altura interpretativa que el mateix Franz Liszt i el seu reconeixement va ser tal, que va rebre el títol de Real i Imperial Virtuosa de

Música de Cambra a Viena per part de l'emperador. No va compondre un gran nombre d'obres, però entre elles hi ha composicions per a piano sol, cançons per veu i piano, música de cambra, orquestra i música coral a cappella. Les raons per les quals no va compondre més van ser per la seva agenda de concertista de primer nivell, els seus vuit fills i la devoció al seu marit, que la preferia més com una musa, i el paper de la dona al segle XIX. Va ser molt amiga de Brahms durant més de quaranta anys. Convençut de la seva genialitat, ell sempre es va mostrar un gran admirador d'ella, tant de la seva personalitat amorosa i fidel com del seu talent musical.

Teresa Carreño (1853-1917)

L'any 1853 neix a Veneçuela la compositora, pianista, directora i cantant Teresa Carreño. Va començar a estudiar piano des de ben petita al costat del seu pare i amb només sis anys va publicar la seva primera obra, dedicada al seu professor i titulada "Vals de Gottschalk". En menys de dos anys ja havia compost vuit valsos, tres danses i dues polques, i sumat amb la seva habilitat al piano, al cap de poc temps ja se la va començar a conèixer com la "nena prodigi". De llavors ençà comença la seva carrera de concertista. Amb només 8 anys va viatjar per països de tot el món, incloent-hi Sud-àfrica, Àustria o Nova Zelanda, i va actuar davant del president Abraham Lincoln. Ha estat anomenada per molts experts la pianista més prolífica

d'Amèrica Llatina dels segles XIX i XX. Una de les característiques que més destacaven els crítics era la força amb què interpretava les obres, similar a la d'un home adult. Al llarg de la seva carrera va fer més de 5.000 concerts i va compondre almenys 70 obres pròpies.

Florence Beatrice Price (1887-1953)

Florence Beatrice Smith, cognom de soltera, va ser la primera dona afroamericana en ser reconeguda com a compositora simfònica i la primera a tenir una composició interpretada per una orquestra important. Va néixer en una època amb un clima social molt advers cap a la població afroamericana, els quals estaven sotmesos a lleis que promulgaven la segregació racial a tots els organismes públics.

No obstant, gràcies al fet que la seva mare era professora de piano, ella va poder estudiar música al conservatori i es va graduar amb honors. Es va fer gran amiga de la també compositora afroamericana Margaret Bonds i juntes van anar guanyant reconeixement. Va escriure quatre simfonies, concerts per a violí, corals, música de cambra i peces per a piano. La característica de les seves obres és la influència clara dels ritmes surenys del seu país, específicament del blues, a més d'incorporar elements espirituals negres a les seves obres, emfatitzant el ritme i la sincopa.

Mariona Vila (1958)

Mariona Vila és natural de Barcelona, ha compaginat la tasca pedagògica amb el cant i la composició. En aquest camp, ha realitzat nombrosos encàrrecs per a solistes, editorials, discogràfiques i entitats i estaments públics d'entre els quals cal destacar l'Auditori de Barcelona, el Gran Teatre del Liceu, el Teatre Nacional de Catalunya o el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona. La seva producció musical engloba camps tan diversos com la música per a infants, música vocal i de cambra, música per a cinema,

música per a l'escena i arranjaments, amb més de mig centenar de composicions. Ha obtingut diversos premis de composició i té publicades obres vocals i instrumentals. Ha estrenat nombroses obres entre les quals cal destacar l'òpera *Regals*, estrenada l'any 2002 al Teatre Lliure-sala Fabià Puigserver de Barcelona. Ha estat impulsora i directora tècnica de l'Escola d'Òpera de Barcelona. Una de les seves últimes creacions és la cantata infantil *Ha passat un àngel*, amb llibret de Guillem Clua, obra encàrrec del projecte Cantània dins la temporada 2012-2013 de l'Auditori de Barcelona.

Anna Campmany Duch (1993)

Anna Campmany va iniciar la seva carrera solista amb només quinze anys. És cantant lírica, compositora i il·lustradora. És graduada al Conservatori Superior del Liceu, té un Màster en Cant i un Minor de Composició a la Hochschule für Musik Basel, Suïssa. L'any 2009 va fer el seu debut al Gran Teatre del Liceu i d'ençà d'aquell moment, ha actuat a nombroses òperes i concerts dintre i fora del país. Ha participat en gires per Amèrica, Àsia i Europa amb agrupacions com el Cor Jove Mundial o el Cor de Cambra del Palau de la Música. També va estar seleccionada per ser solista al "Quattro Pezzi Sacri" de Verdi. Ha guanyat diversos premis per les seves composicions, com el III Concurs Internacional de Composició Coral "Festa de la Música Coral", convocada per l'Orfeó Català, amb la seva

obra Excelsior.

Podríem dir, després del que hem llegit, que el talent femení ha tingut des de l'inici dels temps un gran enemic: El patriarcat. Sistema que s'ha encarregat d'invisibilitzar-lo i relegar a les dones a un àmbit més familiar per desenvolupar tasques de cures o amb sort, esdevenir muses d'algun artista que les apreciaria principalment per la seva bellesa física. **Però talent n'hi havia. I no poc.**

Les dones han estat músiques, compositores, cantants, cantaires, directores, productores, líders... Reivindicar aquestes figures, tant històriques com contemporànies, és important perquè li estarem donant a les joves referents inspiradors que podran seguir. **Fer música també és cosa de dones.**